

בלק (271)

שמדבר עם חבירו כי התעללת בי. הקשה רבי ישראל סלנטר זצ"ל, הן עינינו הרואות שאנשים המתעסקים בקבורה, אינם בהכרח בעלי מדרגה גבוהות ביראת שמים, על אף שאחת מהעצות לאדם להכניע את יצרו, היא להזכיר לו יום המיתה? והשיב על פי יסוד זה של בלעם עם אתונו, שלמרות הנס הגלוי שניצב למול עיניו בפתיחת פי האתון, לא התעורר לחזור בו מעצתו הרעה, והמשיך בדרכו לקלל את ישראל. וביאר, שאדם שאינו מתבונן במה שרואה לנגד עיניו. נשאר באותה דרגה, ולא יצליח להתקדם בסולם העולה בית ה'

ספר "להחענג בתענוגים"

גדר מנה ונגדר מנה (כב. כד)

סתם גדר של אבנים הוא (רש"י). מה נפקא מינה לנו ממה הגדר היתה עשויה? ברם, יעקב אבינו הלא כרת ברית עם לבן בגל אבנים: "עד הגל הזה ועדה המצבה אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה ואם אתה לא תעבור אלי את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה" (בראשית לא. נב), בלעם שהיה הנינו של לבן הארמי, היה הראשון אשר הפר את הברית ובא לעשות רעה לזרעו של יעקב, לכן התנקמו בו האבנים לראשונה, "יד העדים תהיה בו בראשונה". האתון לחצה את רגלו אל גדר האבנים ושברתה, ומכאן ואילך נעשה חיגר כפי שכינהו חכמינו: בלעם חגורא. זהו שנתכווין רש"י לציין, כי הגדר היתה של אבנים, ולפיכך נענש על ידה בראשונה.

ספר "מענינה של תורה"

מעלת ההתבודדות

הן עם לְבָדֵד יִשְׁפֵן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב (כג.ב)

מציאות של יהודי היא "לבדד", הוא אינו תלוי במה יאמרו או מה יחשבו רק הוא והקב"ה. מצד שני מצינו שחז"ל דורשים את הפסוק "איכה יושבה בדד העיר רבתי עם", לשון איכה הוא מלשון תימה ר"ל שבשעת החורבן נשאלו ישראל איפה אתה, למה אתה יושב בדד, כאילו הבדידות היא דבר מגונה?

ביאר הרב וולכה זצ"ל בעל ה"עלי שור", שתלוי במטרת הבדידות, אם המטרה היא לחפש ולמצוא את הקשר בין האדם לבוראו, מה שלא יתכן בשעה שהוא עוסק ומעורב בתוך החברה האנושית ורק כשהוא מתבודד, הוא מוצא את עצמו ורואה את עצמו נגד השוכן עד, זו מעלה גדולה. אבל כאשר שאלו איכה יושבה בדד, מדובר על בדידות בלי הבורא עולם ועל כך יש תביעה.

ספר "לתתן עליון"

ברכות גשמיות קללות הם

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל בְּלָעַם לֹא תִלְךָ עִמָּהֶם לֹא תֵאָר אֶת הָעָם פִּי בְרוּךְ הוּא (כב. יב)

פירש רש"י: אמר לו אם כן אברכם, אמר לו אינם צריכים לברכתך, כי ברוך הוא, משל אומרים לצרעה לא מדובשך ולא מעוקצך. לכאורה אין המשל דומה לנמשל, כי בצרעה, הדבש והעוקץ נמצאים ביחד, ונוכל לומר שאין חפצים בדבש מפני העוקץ, אבל בלעם בעת שאמר: "א"כ אברכם" לא רצה לקללם, נמצא שאין כאן עוקץ, ולמה לא חפץ הקב"ה בברכתו? עוד צריך ביאור מהו שאמר "ויהפך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה", איזה קללה הפך לברכה, הרי בסופו של דבר לא קללם בלעם כלל? י"ל: כוונת בלעם הרשע היתה לברך את ישראל ברכות גשמיות שאין לנפש חלק בהם, ברכה כזאת באמת קללה היא! אליה וקוץ בה, דבש ועוקצה בתוכה, לפיכך אמר לו הקב"ה "פִּי בְרוּךְ הוּא" מכבר, משל אומרים לצרעה לא מדובשך ולא מעוקצך. וכן כל הברכות שברכם אח"כ בטוב העוה"ז, הפך הקב"ה לברכה, במה ששם חכה בפיו והכריחו לברכם בברכת "מה טובו אהליך יעקב וכו'..." וע"י זה ברכותיו שברכם בטובות העוה"ז נהפכו לברכה, שאמרו חז"ל ע"י אהלי התורה והעבודה יוכלו טובות העוה"ז להחשב לברכה.

ספר אוצרות התורה

וַיִּחְבֹּשׁ אֶת אֲתָנּוֹ (ככ. כא)

אמר הקב"ה: רשע כבר קדמך אברהם אביהם שנאמר: "וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו" (רש"י). מה הדימוי בן זה לזה? ברם, כך אמר לו הקב"ה: הן רואה אתה כי גם אביהם השכים בבוקר וחבוש את חמורו, כדי לעשות לי נחת רוח ולמלא את רצוני, ואף על פי כן לא יצא מאומה מכל זה, שכן לא הנחתי להקריב את יצחק משום שרצוני היה כי יצא ממנו עם ישראל, הרי על אחת כמה וכמה כשאתה משכים בבוקר וחבוש את אתונך כדי לגרום רעה לישראל, בניגוד לרצוני, שלא יצא מאומה מכל זה.

ספר "מענינה של תורה"

חובות ההתבוננות

וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֲתָוִן (כב. כה)

כתב "רבינו בחיי", היה ראוי בלעם שיתמה בפלא הגדול הזה של דבור האתון, ושירעיש מן הנס המחודש והמבהיל את כל ההולכים עמו בדרך, והיה לו לחשוב ולהתבונן, כי מאת ה' היתה זאת, לסכל עצתו ולהשיב חכמתו אחור, אבל מתוך אכזריותו ורוע טבעו, ומרוב חפצו ללכת, לקח הענין בדרך תמות, ולכן השיב כאדם

עמלק", "וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אֲבֹד" שסופי תיבות של ארבעה אלו היא "מית"ה" וביטלו לעולם, לעתיד לבוא.
רב רובין בספרו "שנים מקרא"

הלכה: פירות שביעית: קנס למובילי פירות שביעית
קנסו חז"ל את החמרים, הגמלים והספנים הנוטלים שכר עבור הובלת פירות שביעית באופן האסור, כגון שהם הפועלים לצורך סוחרים וכדומה, שיהיה שכרם הקדש בקדושת שביעית. בית דין המשווק פירות שביעית לחלוקה לציבור במסגרת "אוצר בית דין", רשאי לשלם למובילים עבור טרחתם, וכן רשאי הוא לגבות מציבור מקבלי הפירות את הוצאותיו לפי כמות הפירות, משקלים או מניינים, וכיוצא בזה, ואין בזה משום איסור סחורה.

פתגם: אם מאוד רוצים, אפילו חלומות מתגשמים
ספר "שמחלה"

חקירה: גנב כמה פרוטות בבת אחת, עובר על כל פרוטה בלאו נפרד, או על כולם בלאו מאחד. (פרי משה גניבה וגזילה ב-ה: לאו אחד)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: ויצא ויברח
בעת בריחתם של המוני יהודי רוסיה מאימת הפרעות אמר על כך חכם אחד: בשבת שקוראים בה פרשת ו'יצא יעקב', מפטירים בנביא ו'יברח יעקב', ללמדנו, שאם יעקב אינו מקיים מצוותנו ו'יצא', סופו שהוא מקיים על כורחו ו'יברח'.
ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קיד)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא, אליהו בן זהרה, קטי, אברהם בן רבקה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליו, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוזה, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, משה בן מזל פורטונה, אליהו בן זהרה.

ה"פי לא ידעתי", הוא ה"קטאתי"
ו'יאמר בלעם אל מלאך ה' קטאתי פי לא ידעתי פי אתה נצב לקראתי בדרך (כב. לד)

מצד אחד בלעם טוען להגנתו: "לא ידעתי", ומצד שני הוא מודה ומתודה "קטאתי". אך הדבר קשה מיניה וביה, אם "לא ידעתי", מדוע נחשב ש"קטאתי". אומר השל"ה הקדוש: "קטאתי פי לא ידעתי", דהיינו ה"פי לא ידעתי" זה גופא ה"קטאתי". כיצד בלעם מעז לומר "לא ידעתי"? הרי הוא עצמו מודה שמעולם לא עשתה לו האתון בעיות, אם כן היה עליו לחשוב מה קורה כאן, למה דוקא כעת היא מתעקשת. כנראה זה אות וסימן משמים, יד ה' בדבר. אם כן היה עליו להמשיך ולחשוב, מה יכולה להיות הסיבה שמן השמים עוצרים אותה. אך הוא העדיף לעצום את עיניו, כאילו אינו רואה מאומה. נמצא שאי הידיעה זה גופא החטא שלו. לפעמים באים על האדם יסורים כאות וכסימן מן השמים. הם מאותתים לו: תעצור, תתבונן, תחשוב רגע! אינך רואה שזו יד ה'? אם רואה אדם שיסורין באין עליו, יפשפש במעשיו (ברכות ה.). אך האדם מעדיף להניח את שתי כפות ידיו על עיניו, לתחוב את שתי אצבעותיו לתוך תנוכי אזניו, ולומר: מצטער, אני לא רואה כלום, אני לא שומע כלום.
ספר "יחי ראובן"

חלקן של הנשים בתורה

מה טבו אהליך יעקב משפנתיה יש'אל (כד. ה)
ה"שער בת רבים" לומד מן הפסוק שלפנינו רמז לנשות תלמידי חכמים ולזכות חלקן בתורת בעליהן, שהרי אמרו חז"ל (ברכות יז.): נשים במאי זכין? מה שכוון של הנשים שאין להם מצות תלמוד תורה? : באתנויי גברייהו בי רבנן ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן, שהן ממתנות לבעליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת, וגם בהיותם אצלן הן טורחות ומשתדלות שיהיה לבעליהן ישוב הדעת להם ללמוד תורה.

והנה, על הפסוק "כה תאמר לבית יעקב" (שמות יט. ג) פירש רש"י: אלו הנשים, לפיכך נאמר כאן: "מה טבו אהליך יעקב", הנשים שהן "יעקב", אלו הנמצאות באוהל, ובזכותן מתאפשר "משפנתיה יש'אל", יכולים הגברים ללמוד מתוך ישוב הדעת. ספר "ומתוך האור"

ראשית גוים עמלק וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אֲבֹד (כד. כ)
כתב הגר"א: עמלק היה הממלכה הראשונה בימי משה רבינו, וכמו שנאמר: "וירום מאגג מלכו", והעניין, לפי שהיתה אחיזתו במקום עליון, שכנגדו ישראל. והנה המוקדש בישראל היו 'לוי' כמו שאמרו חז"ל: שלקחו המלאך מיכאל בשעה שנולד וכו', ונבחר מכל השבטים, וממנו הנבחר הוא 'קהת', ומ'קהת' נבחר 'עמרם', וממנו נבחר 'משה' והרי אחיזתו היא ראשי התבות של אלו הארבעה לוי, קהת, עמרם, משה, לכן: "ראשית גוים

